

Es troba a: <https://sites.google.com/a/xtec.cat/escola-pla-de-les-vinyes/home/projecte-de-millora-dels-espais-exterior>

ÍNDIX:

1. INTRODUCCIÓ	2
2. ELS ESPAIS EXTERIORS DE L’ESCOLA: EL PATI	3
3. OBJECTIUS	
3.1. OBJECTIUS PRINCIPALS	4
3.2. OBJECTIUS DETALLATS	4
4. METODOLOGIA	5
5. ORGANITZACIÓ DEL PROCÉS	
5.1. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DE L’ESPAI DEL PATI	6
5.2. PLANTEJAMENT D’ACCIONS (QUÈ ÉS VOL FER?)	6
5.3. TEMPORALITZACIÓ DEL PROJECTE	7
5.4. PRESSUPOST ECONÒMIC DEL PROJECTE, NECESSITAT DE RECURSOS	10
5.5. PLA DE DESENVOLUPAMENT DE JARDINERIA, EQUIPAMENTS I ACTIVITATS	10
5.6. CALENDARI, ETAPES	10
6. AVALUACIÓ DEL PROJECTE	11
7. BIBLIOGRAFIA	11
8. ANNEXOS	12
DOSSIER AMB ELS DIBUIXOS I PROPOSTES DELS ALUMNES DE TOTA L’ESCOLA DEL CURS 2012-2013	

Aquest és un document base per treballar amb tot l’equip i per ser inclòs en el Projecte Educatiu de l’escola pública Pla de les Vinyes, ubicada a Santa

Coloma de Cervelló, municipi del Baix Llobregat de nova construcció des de l'any 2006.

PROJECTE :

“MILLORA DELS ESPAIS EXTERIORS DE L'ESCOLA PLA DE LES VINYES”

1. INTRODUCCIÓ

Durant la planificació i la construcció de la nostra escola, els espais interiors s'han dissenyat i desenvolupat amb molta professionalitat i cura. Els exteriors, tanmateix tot i complint tots els requisits mínims prescrits, han quedat lluny d'aprofitar les possibilitats riques i creatives que el terreny ofereix. Al llarg de l'educació infantil i de primària considerem que els espais exteriors tenen la mateixa importància educativa que els espais interiors.

Segons Javier Elzo, catedràtic de la Universitat de Deusto, “l'educació informal que es dona a les escoles és tant important com la que es desenvolupa dins de les aules: als passadissos, parlant amb els amics, amb els mestres, al pati... és en aquests espais on els infants estableixen relacions socials mitjançant les quals aprendran a participar a l'escola, tot desenvolupant les seves potencialitats educatives”

Ens trobem en una situació i en un procés de reflexió molt similar al d'altres escoles de nova creació, és pel què en el moment d'elaborar aquest document ens guiem amb un esborrany elaborat per l'escola pública Els Pinetons de Ripollet. Els fragments trets de dit esborrany els hem posat en lletra cursiva encara que hi fem les nostres modificacions adients.

Des de l'inici de l'escola, els espais exteriors han estat una preocupació per a les famílies i, a través de l'AMPA, s'han anat fent petits equipaments al pati d'infantil, com el tobogan de P3. Aquesta inquietud els continua preocupant per dotar amb una estructura de joc el pati de Primària. A petició seva, en un claustre de novembre de 2012, l'equip de mestres proposa que la quantitat destinada a Infantil sigui destinada a Primària.

Per poder tirar endavant aquesta idea tenint en compte el plantejament d'un espai exterior educatiu, i veure quina estructura de joc pel pati seria la més adient per a nens/es de Primària, es demana l'ajut de Carme Cols i Pitu Fernàndez, mestres promotors del projecte “El Safareig” sobre el disseny dels espais exteriors a l'escola.

A partir d'aquest assessorament i de la bibliografia facilitada, hi ha una reflexió i s'elabora una presentació de fotografies de diversos espais exteriors d'escoles d'arreu, amb idees sobre com dissenyar els espais exteriors de tota l'escola que va molt més enllà de l'elecció d'una estructura de joc. Es presenta als diferents integrants de la comunitat educativa i tothom està d'acord en aquest nou plantejament.

A partir de veure la seva necessitat, a meitat del curs 2012-13, es constitueix un grup de treball integrat per tres mestres d'infantil i quatre de primària, per tal de crear les bases del present projecte de transformació i millora dels espais exterior. Aquest grup ha comptat amb el suport i la col·laboració de l'AMPA, dels infants de l'escola, de l'Equip directiu i de l'Ajuntament del municipi.

Els mestres del Safareig, amb la col·laboració d'un jardiner, desinteressadament, ens han facilitat més documentació fotogràfica, ens han donat idees i consells, i han vingut a fer un parell de visites als nostres espais. Ells, des de fa temps, vetllen per millorar molts patis d'escoles i actualment estan en contacte amb altres escoles del nostre entorn que comparteixen el valor educatiu dels espais exteriors.

Com a centre de nova construcció es vol tenir en compte tots aquells indicadors i possibilitats educatives per potenciar l'aprenentatge integral dels infants. En aquest sentit, el joc és una eina mitjançant la qual els nens i les nenes aprenen de manera significativa.

2. ELS ESPAIS EXTERIORS DE L'ESCOLA: EL PATI

Hem elaborat aquest projecte de pati, mantenint els principis del Projecte Educatiu, per aprofitar millor els recursos que té l'escola. Volem dur-lo a terme, com un procés d'aprenentatge per a tota la comunitat educativa, comptant amb la participació dels infants, el professorat, els pares i mares, la conserge i altres persones i entitats del nostre entorn immediat.

Atesa la filosofia de la nostra escola segons la qual, la participació i la coresponsabilitat són eixos fonamentals, voldríem comptar amb la prestació de serveis i maquinària del nostre ajuntament.

*Actualment, el pati és un espai pobre en estímuls que **pot oferir múltiples possibilitats** de:*

- **relacions** : intimitat, treball en equip, joc col·lectiu, joc simbòlic, diferents espais –diferents formes de relació interpersonal
- **sensacions, percepcions** : medi agradable – més gaudiment (verd, flors, aromes, colors, textures...)

- **vegetació** : coneixement de medi natural, canvi cíclic, cura de les plantes, usos de les plantes, relació de les plantes entre elles, etc.
- **educació ambiental** : sensibilitat, observació, intervenció, necessitats / responsabilitat.
- **moviment** : desnivells, preveure i controlar el risc, nous reptes, amagatalls, etc.

La **situació actual** del pati de l'escola presenta tot un conjunt de **mancances** de diferents tipus:

- un espai únic, poc estimulant, que només permet activitats monòtones (sorra, futbol) i repetitives sense possibilitat d'aportar nous aprenentatges.
- poca vegetació, poc mobiliari i un espai absolutament permeable a l'exterior, sense cap tipus d'intimitat.
- consideracions d'ombra : no hi ha un espai on els infants puguin guarir-se de l'intens sol durant alguns mesos del curs.

3. OBJECTIUS

3.1. OBJECTIUS PRINCIPALS

- ❖ Potenciar les possibilitats educatives/pedagògiques i de lleure que ofereix l'espai exterior de l'escola.
- ❖ Millorar l'ús del pati.
- ❖ Millorar la seguretat del pati.
- ❖ Adaptar les condicions de l'entorn, dels espais exteriors als infants.
- ❖ Desenvolupar un Pla educatiu de pati, conjunt d'activitats, enriquir i diversificar l'ús quotidià com a part de les activitats diàries i d'aprenentatge.

3.2. OBJECTIUS DETALLATS

- ❖ Potenciar les possibilitats educatives/pedagògiques i de lleure que ofereix l'espai exterior de l'escola, aconseguint una continuïtat entre l'interior i l'exterior.
- ✓ Millorar l'equipament del pati (sorrals, tobogan, circuits, desnivells, ...)
- ✓ Desenvolupar espais variats per al joc lliure i simbòlic, diversificar l'ús (caseta, banquetes, troncs: polivalent – fer rotllana, fer caminet amb

desnivells, exercicis de psicomotricitat... taules i cadires per al seu ús exterior.

- ✓ *Dissenyar i plantar, plantes i arbustos autòctons, etc*
- ✓ *Fer una redistribució d'espais amb un disseny acurat i introduint vegetació variada que doni als infants, més responsabilitat sobre el seu espai de pati.*

❖ *Millorar l'ús del pati*

- ✓ *Condicionar l'ús del pati en condicions meteorològiques adverses: pluja i sol intens (casetes, tendals...)*
- ✓ *Més equipaments que permetin la varietat del joc, no reduir-lo a fer forats o jugar amb la sorra per tot l'espai, com passa actualment.*
- ✓ *Adaptar les possibilitats del pati a les necessitats dels infants (per grups d'edat...)*

❖ *Millorar la seguretat del pati*

- ✓ *Adaptar els equipaments i materials als infants en condicions de seguretat, canviar d'ubicació el tobogan gran i protegir el terra al voltant del tobogan amb sorra rentada, un espai per guardar el material i les joguines (caseta).*
- ✓ *Arreglar els drenatges, doncs, a l'estar els desaigües embussats, es formen grans tolls.*

❖ *Millorar l'aspecte de l'entorn, dels espais exteriors*

- ✓ *Zona vegetada amb reg : enfiladisses, flors variades, plantes autòctones, zones d'herba tapissant (Lípia).*
- ✓ *Camins de fusta, pedra, herba, dunes, rampes, caseta pel joc simbòlic.*
- ✓ *Arreglar la font que se'n pugui fer un bon ús.*

❖ *Desenvolupar un Pla educatiu de pati, conjunt d'activitats, enriquir l'ús quotidià com a part de les activitats diàries i d'aprenentatge:*

- ✓ *Rotllana fora, en moments que el temps ho permeti.*
- ✓ *Observació, experimentació amb el seu espai més immediat.*
- ✓ *Psicomotricitat, recorreguts pel pati que els facilitin l'aprenentatge dels moviments del seu propi cos, i ajudin a millorar-los.*
- ✓ *Dinàmiques de grup*
- ✓ *Volem aconseguir a partir del projecte de pati : començar a desenvolupar una educació ambiental integral.*

4. METODOLOGIA

RELACIÓ DEL PROJECTE AMB EL PEC DE L'ESCOLA: PARTICIPACIÓ I CORESPONSABILITAT

Aquest projecte té com a finalitat la remodelació i adaptació dels espais exteriors de l'escola Pla de les vinyes i, per això, són necessaris els recursos materials i humans que s'especificaran al següent apartat. Seguint un dels eixos centrals del PEC aquests recursos es buscaran implicant a tota la comunitat educativa: mestres, pares i mares, infants, ajuntament... amb l'objectiu de potenciar la seva participació en el projecte, des del disseny, passant pel desenvolupament i execució material del mateix.

Aquesta participació en els projectes de l'escola implica una doble vessant on tots poden contribuir a millorar l'escola i, per tant, es fan responsables. Així, es generaran dinàmiques de coresponsabilitats adquirides per tota comunitat educativa tal i com estableix la LEC.

Igualment, aquesta implicació de tota la comunitat és un bon exemple de solidaritat i empatia per tots els infants, que estan aprenent, no només una educació formal plena de continguts didàctics sinó també a desenvolupar-se socialment amb valors cívics...l'escola com a microsocietat en potència.

Per posar a la pràctica aquesta implicació voldríem crear un espai, per exemple, una bústia per oferir-se, segons els seus coneixements i habilitats, els pares, mares, familiars, fusters, arquitectes, jardineros,...o bé, fent aportacions de materials, etc. També fer possible una primera trobada co-creativa amb les famílies per arribar a acords en el què volem fer; i altres trobades per arribar a l'acció i crear amb tots els voluntaris i voluntàries.

5. ORGANITZACIÓ DEL PROCÉS

5.1. ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DE L'ESPAI DEL PATI

Espai d'educació Infantil (zona enfront aules)

Espai d'educació Infantil (Pati del mig i zona del xiprer)

Espai d'educació Primària (zona moreres)

Pati de Primària

Adjuntem en l'annex número 1, un esquema elaborat el febrer del 2013 amb la situació del pati d'Infantil i possibles solucions. Expliquem quines “problemàtiques” hi observem durant les estones de joc amb els nens i nenes, pel que proposem alternatives de millora en cada espai (d'Infantil) i també per la resta d'espai exterior de l'escola.

Adjuntem en l'annex número 2, un recull fotogràfic de l'espai exterior fet el gener de 2013, abans de fer-hi cap actuació de millora.

5.2. PLANTEJAMENT D'ACCIONS (QUÈ ÉS VOL FER?)

Veure el plànol de desenvolupament d'activitats i propostes (annex núm. 3)

Propostes Detallades

- Zona enfront les aules educació Infantil (pati d'Infantil)

Demanem una caseta (de fusta, no de plàstic) per fer joc simbòlic per posar entremig del sorral i la font, una casa pel material a l'altre costat de la font, demanar que ens apilin tota la sorra que hi ha escampada per tot el pati en una duna per anivellar el terra (no hem dit on) respectant els desaigües, fer la separació de la part cimentada amb una filera de troncs primers i els dos pams de terra bona amb reg a sota i sembrar-hi herba (no arbustos). El sorral proposem de fer-lo de manera en diferents nivells que els nens/es hagin de baixar.

- Pati del mig i zona dels xiprers (pati d'Infantil)

Un circuit vial amb un carril per poder jugar amb les motos que hi ha desades.

Traslladar-hi el tobogan gran al pati del mig i posar-hi terra rentada al seu voltant com a paviment amortidor.

Clavar neumàtics formant un circuit de joc mogut, reubicar el banc en un lloc estratègic, taules i bancs d'exterior amb cabuda d'un grup-classe.

- Zona moreres (pati de Primària)

Del pati de primària demanem de posar una filera d'arbustos per delimitar tota la pista, amb el reg a sota, un sorral, una duna.

- La pista

- L'espai de ping-pong

Clavar tres neumàtics grans en forma de drac i altres en forma de lletres (PLA)

- El porxo (pati de Primària)

Repintar els jocs del terra. Es demana a la Montse, la conserge, que ho faci.

- La rampa dels ametllers

Una cabana. Una rampa per poder jugar amb cotxes petits.

- L'hort

Aquest curs s'inicia el projecte de l'hort, elaborem un document apart.

5.3. TEMPORALITZACIÓ DEL PROJECTE

- **Anàlisi de la situació de l'espai del pati**

Observem el joc dels infants (d'Infantil) abans de fer cap actuació de millora i ho documentem amb algunes fotografies. (annex núm. 4)

Els infants d'Infantil juguen amb la sorra que hi ha escampada per tot l'espai sense utilitzar el sorral per aquest fi, esgarrapen amb els peus el terra per a obtenir sorra, fan forats. Al mateix temps n'hi ha que corren en totes direccions interferint als que fan joc més tranquil.

A Primària el futbol pren protagonisme a la pista.

- **Altres projectes i propostes**

S'elabora un power-point amb fotografies del nostre pati i amb fotografies d'altres projectes i propostes que podrien servir d'inspiració per a triar què voldríem pel nostre espai exterior per a millorar-lo.

S'adjunta una mostra en fotocòpies d'aquesta presentació. (annex núm. 5)

Es mira d'aconseguir diferent material reciclat per poder oferir noves propostes de joc:

Caixes de plàstic (de fruita i verdura), neumàtics, pots de llauna (de llet en pols), bidons de plàstic de mida gran (de jardineria). (annex núm. 6)

Sorgeix la idea de refer el sorral d'infantil i cedir els troncs per a fer un sorral a Primària.

“Els sorral·ls o sorreres resulten ser uns espais amb una gran riquesa sensorial on els infants hi duen a terme activitats pedagògiques i lúdiques. Les sorreres ajuden a desenvolupar habilitats manipulatives i capacitats pròpies d'un joc col·lectiu a l'aire lliure, tal i com poden fer en els sorral·ls de les platges. Parlem d'activitats que es duen a terme amb la sorra, com posar-li empremtes, punxar-la, clavar o amagar-hi objectes, remoure-la, anivellar-la, pentinar-la, o fer-hi excavacions, crear-hi construccions o castells de sorra”. Fragment de l'article: Les sorreres en àrees de jocs infantils.

❖ **Plantejament de les accions:**

- **Assessorament d'espais exteriors o patis**

Es demana la col·laboració de dos mestres assessors experts en espais exteriors d'escoles, la Carme i el Pitu. El 9 de desembre de 2012 venen desinteressadament a fer una visita als espais exteriors de l'escola. Es parla de les moltes possibilitats que hi ha de donar resposta a les demandes dels infants. Si observem als infants com juguen ens diuen moltes coses. (annex núm. 7)

Posteriorment ens comuniquem a través d'una representant de les mestres, per correu electrònic i també fent trobades fora de l'horari escolar. La segona trobada es realitza el 4 de juliol de 2013 a l'espai exterior de l'escola amb el jardiner Joan i Oriol Bordas. (annex núm. 8)

- Accions amb l'ajuntament: planificació

Es decideix ubicar un circuit vial amb un carril, passos de vianants, senyals de ceduï el pas i uns aparcaments, al pati dels xiprers per poder jugar amb les motos que hi ha desades. (annex núm. 9)

S'elabora un document amb les tasques que ens agradaria que portés a terme la Brigada Municipal. Sempre es fan les demandes a través de la direcció de l'escola, a l'arquitecte Municipal, l'Eduard. (annex núm. 10)

- Mascota

Des de la Comissió de treball sorgeix la idea d'introduir una mascota que faci de fil conductor per a presentar el tema i continuar treballant amb els infants, les famílies, etc. Es tracta de la formiga “Flicotet”. Ens hi comuniquem a través d'una bústia, també es crea un correu electrònic: flicotet@gmail.com. Després de presentar el power-point amb fotografies a tot l'alumnat demanem i recollim la seva opinió en dibuixos i escrits del què els agradaria que hi hagués, quin seria el pati ideal. Se n'obté un generós i interessant recull. S'adjunta el dossier de dibuixos dels nens i nenes, després dels annexos.

- Jocs amb neumàtics

Fer una recollida de neumàtics de diferents mides en desús en un garatge de cotxes i en un de camions.

Clavar neumàtics en diferents posicions al terra del pati dels xiprers d'Infantil i prop de la taula de ping-pong de Primària. En l'annex núm.10 hi ha els dibuixos o gràfics.

La web "Tyre Park" com dissenyar un circuit de neumàtics i veure idees: <http://www.tyreparks.co.uk/gallery>; <http://www.tyreparks.co.uk/tyre-park-designer>

- Accions de jardineria

Les nostres propostes són:

Posar una filera de troncs tocant a la vora cimentada del pati d'infantil i a continuació dos pams de verd amb herbes tapissants amb reg a sota. És preferible l'herba tapissant que els arbusts (com va suggerir l'Eduard): Vam pensar que la gespa i el tronc dóna peu a que hi juguin, s'hi asseguin; en canvi, l'arbust, a banda de crear una separació, obstaculitza el pas i fomenta que el pati es vegi i se senti més petit, sent el contrari del que voldríem aconseguir.

Refer les dunes amb la terra que està escampada pel pati, reforçant-la posant-hi troncs i plantes.

Re-dissenyar el sorral d'infantil. Tenim un dibuix (annex núm 11)

Posar una filera d'arbustos , amb reg, a tot el llarg de la pista de primària, per crear la separació de joc mogut a la pista i joc més tranquil a la part de les moreres.

- Accions per a l'hort escolar

Es segueixen les actuacions establertes per la comissió de treball: “Creació de l'Aula de Medi: Programació de Medi, **Hort** i Euronet”

5.4. PRESSUPOST ECONÒMIC DEL PROJECTE, NECESSITAT DE RECURSOS

El pressupost per poder portar a terme el projecte és molt limitat. Per això, ens agradaria molt aprofitar aquesta mancança i convertir-la en una oportunitat : aprofitar el procés com una manera d'actuar de forma conjunta.

Davant de l'austeritat pressupostària volem prendre l'iniciativa i maximitzar els recursos propis:

- *aprofitar els coneixements dels pares i mares referents al disseny, als temes tècnics, contactes amb entitats o associacions... per tal d'aconseguir material, mà d'obra, en general la participació de la comunitat educativa – infants, pares/mares/avis, mestres, veïns...*
- *aprofitar l'experiència d'altres escoles*
- *buscar l'assessorament*
- *aprofitar també l'experiència adquirida al llarg dels anys per l'equip de mestres per saber el més necessari per iniciar les millores.*
- *aprofitar els recursos municipals: arquitecte municipal (Eduard), regidoria de medi ambient...*

Per això comptem amb :

- *pressupost de l'AMPA : 500Euros*
- *pressupost de l'Escola*
- *Subvenció de l'Ajuntament- Ajut dels serveis de l'Ajuntament (transport, maquinària, mà d'obra de la Brigada...,)*

5.5. PLA DE DESENVOLUPAMENT DE JARDINERIA, EQUIPAMENTS I ACTIVITATS

Durant la trobada amb el jardiner (el juliol) se li demana un pressupost del material necessari per a posar el reg a tot l'espai exterior, fer el sorral d'infantil, refer la duna.

5.6. CALENDARI, ETAPES

El maig de 2013 la Brigada pinta el circuit vial per les motos de juguina al pati dels xiprers.

Introducció de la mascota “Flicotet” i “Power Point” a tots els alumnes i mestres. Presentació del circuit de motos als infants i a les famílies.

Al juny demanar dibuixos, propostes i idees pel pati als alumnes, als monitors/es de menjador i mestres. Posar-ho a la bústia.

Mural informatiu del procés penjat a l'entrada de l'escola. (annex núm. 12)

A final de juny de 2013 la Brigada anivella el terra del pati d'infantil, es fan visibles tots els desaigües, es desembussen, es recull la terra sobrant en dunes. (annex núm. 12)

S'envia una circular amb un petit resum del procés fet, per correu electrònic, a totes les famílies i demanant també la seva col·laboració o co-creació el proper curs 2013-2014. (annex núm. 13)

Durant el juliol de 2013 la Brigada desembussa el clavegueram, reubica el tobogan gran al pati dels xiprers, reubica els trocs del sorral d'infantil al pati de primària, clava neumàtics al terra amb les formes dissenyades, reubica el tobogan petit de plàstic a la cantonada més propera a les classes de P3.

6. AVALUACIÓ DEL PROJECTE

- **Avaluació del projecte i replantejament d'acció**

Aquest curs 2012-2013 s'ha iniciat aquest projecte participatiu per la millora dels espais exteriors. No el donem pas per acabat. Es tracta d'un projecte obert, amb futur, un punt i seguit. La intenció és que tingui continuïtat el temps que calgui per anar portant a terme les diferents propostes amb la col·laboració de tots i totes.

Av. Inicial, processual i final en relació amb els objectius marcats.

Aquest apartat s'ha d'anar fent en funció del procés que es faci.

7. BIBLIOGRAFIA

Articles:

Carme Cols Clotet : “Organitzar i viure els espais exteriors a l'escola dels petits” publicat a la revista Infància de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, amb el número 157, juliol-agost de 2007

Joaquim Bosch Bosch: *“Les sorreres en àrees de jocs infantils”*. Revista del Col·legi d'Enginyers Tècnics Agrícoles. Núm. 6, juliol 2002

Llibres:

Penny Ritscher: *“El jardí dels secrets. Organitzar i viure els espais exteriors a les escoles”*. Col·lecció: Temes d'infància, 45. Associació de Mestres Rosa Sensat

“Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives”. IPA Espanya, Associació Internacional pel Dret dels Infants a jugar. Informes Breus /31/ Educació. Primera edició: setembre 2010

Sabadell Artiga, Lluís: *“Guia pràctica per co-crear a l'escola”*. Publicat per CoCreable. 2012.

Webs:

www.elsafareig.org

<http://www.fbofill.cat>

<http://www.tyreparks.co.uk/gallery>; <http://www.tyreparks.co.uk/tyre-park-designer>